

MIGRACIONA POLITIKA U DISKURSU PREDSEDNIČKIH KANDIDATA TOKOM IZBORA 2017. GODINE

Beogradski centar za ljudska prava

SADRŽAJ

UVOD	2
PROGRAMI PREDSEDNIČKIH KANDIDATA	4
Aleksandar Vučić.....	4
Vojislav Šešelj	5
Boško Obradović	6
Nenad Čanak	7
ZAKLJUČAK	9

UVOD

Predsednički izbori raspisani su 2. marta 2017. za 2. april 2017. godine. Republička izborna komisija (RIK) je potvrdila kandidaturu 11 kandidata zaključno sa 13. martom.

Po redosledu na izbornom listiću, kandidati su bili:

1. Saša Janković (nestranački kandidat), podržan od strane Demokratske stranke i Nove stranke;
2. Vuk Jeremić (nestranački kandidat), podržan od strane Socijaldemokratske stranke, Nove Srbije, Zajedno za Srbiju i Narodnog pokreta Srbije;
3. Miroslav Parović (Narodni slobodarski pokret);
4. Saša Radulović (Dosta je bilo);
5. Luka Maksimović – Ljubiša Preletačević Beli (Sarmu prob'o nisi);
6. Aleksandar Vučić (Srpska napredna stranka), podržan od strane Socijalističke partije Srbije, Socijaldemokratske partije Srbije, Partije ujedinjenih penzionera Srbije, Jedinstvene Srbije, Saveza Vojvođanskih Mađara, Pokreta socijalista, Srpskog pokreta obnove, Pokreta snaga Srbije, Zelenih Srbije, Bošnjačke demokratske zajednice Sandžaka i Samostalne demokratske stranke Srbije;
7. Boško Obradović (Dveri);
8. Vojislav Šešelj (Srpska radikalna stranka);
9. Aleksandar Popović (Demokratska stranka Srbije);
10. Milan Stamatović (nestranački kandidat);
11. Nenad Čanak (Liga socijaldemokrata Vojvodine).

Predizborna kampanja trajala je od 2. do 30. marta. U tom periodu praćene su izjave svih kandidata vezane za položaj izbeglica u Srbiji i migracionu politiku. Autori su kao izore

koristili dnevne novine *Politika*, *Danas*, *Informer*, *Blic* i *Kurir*, televizije *Pink*, *RTS* i *N1*, kao i novinske agencije *Tanjug* i *Beta*. Pretraživani su i programi predstavničkih kandidata, kao i programi stranaka i pokreta koji ih podržavaju. Ovo istraživanje ima za cilj da pokaže u kojoj meri i na koji način su pitanja migracija i izbeglištva artikulisana u predizbornoj retorici predsedničkih kandidata i kakav odnos prema tim pitanjima imaju različite političke struje. Autori izveštaja su studentkinje Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu i student Pravnog fakulteta Univerziteta Union: Dunja Savić, Mihajlo Stanković i Milica Tošić.

Beograd, maj 2017. godine

Korica: Darko Vojinovic, The Associated Press

PROGRAMI PREDSEDNIČKIH KANDIDATA

Kandidati Saša Janković, Vuk Jeremić, Miroslav Parović, Saša Radulović, Luka Maksimović, Aleksandar Popović i Milan Stamatović nisu pominjali ništa vezano za migracionu politiku Srbije u okviru izborne kampanje. Njihovi programi se ne bave ovim pitanjem, kao ni programi stranaka i pokretači su članovi i koji ih podržavaju, te su ovom tekstu prikazani su samo program onih kandidata koji su iznosili svoje stavove o pitanjima izbeglištva i migracija.

1. ALEKSANDAR VUČIĆ

U političkom programu Srpske napredne stranke izbeglice se pominju u okviru zaštite prava deteta. U takozvanoj Beloj knjizi iz oktobra 2011. predviđa se “viši nivo zaštite za sve kategorije dece (sa posebnim potrebama, bez roditelja, izbeglica, iz socijalno ugroženih porodica, romska deca, deca sa teškim i retkim bolestima)”.¹

Od ostalih stranaka koje podržavaju Aleksandra Vučića jedino Pokret socijalista pominje izbeglice u svom političkom program kroz parolu: „Insistiraćemo na intenzivnijem angažovanju međunarodnih organizacija na rešavanju pitanja izbeglih i raseljenih lica”.²

Na pres konferenciji koju je Aleksandar Vučić održao zajedno sa nemačkom kancelarkom Angelom Merkel (vršeći funkciju predsednika Vlade Srbije) početkom marta 2017. godine, on je istakao da u Srbiji boravi mnogo više migranata nego u zemljama u regionu. Rekao je da, bez obzira na to što Srbija nije članica Evropske unije, ona pokazuje solidarnost i humanost i podržava politiku Nemačke po pitanju migranata.³

¹ „Program SNS – Bela knjiga: Programom do promena“, oktobar 2011. godine, dostupno na: <https://www.sns.org.rs/lat/otvara-nama/program-sns>.

² „Program političke partije Pokret socijalista“, dostupno na: <http://pokretsocijalista.rs/page/osnivacki-program/program-politicke-partije.html>.

³ „Merkel:Srbija je na dobrom putu“, *Politika*, 14. mart 2017. godine, dostupno na:

U intervjuu za bečki Standard, na pitanje šta će učiniti u slučaju većeg priliva izbeglica, izjavio je da neće podržati ideje o podizanju zida ili ograde duž granice sa Mađarskom i Bugarskom.⁴

Kao član Pokreta socijalista, Aleksandar Vulin je podržao kandidaturu Aleksandra Vučića. Trenutno je Ministar rada, zapošljavanja, boračkih i socijalnih pitanja i predsednik Radne grupe za rešavanje problema mešovitih migracionih tokova. Nakon obilaska prihvavnog centra za migrante Divljana, izjavio je da da Vlada nema namenu da povećava broj smeštajnih kapaciteta za migrante. Istakao je da je važnije raditi na poboljšanju kvaliteta postojećih.⁵

2. VOJISLAV ŠEŠELJ

Vojislav Šešelj je tokom predizborne kampanje gostovao u emisiji "Oko magazin" na RTS-u 20. marta 2017. Na pitanje šta misli o politici mađarskog predsednika prema migrantima, izjavio je da o predsedniku Orbanu ima izuzetno visoko mišljenje, jer je na vreme shvatio opasnost od izbeglica i odreagovao na odgovarajući način. Istakao je da žali što i Srbija nije preduzela slične mere. Na pitanje novinara: "Niste valjda i Vi za žice?", odgovorio je:

"Ja sam za to da se obezbede državne granice. I žicama i minskim poljima ako treba, ali da niko ne može nelegalno da pređe granicu. Država se mora obezbeđivati. Ako neko ima uredan pasoš, a nema vizu, može tražiti tranzitnu vizu i na granici, ali bez garancije da će mu Srbija biti samo prolazna teritorija mi više nikog ne bi smeli da primamo na našu teritoriju. Naša zemlja je u očajnoj ekonomskoj i socijalnoj situaciji i mi ne možemo na svojim plećima nositi breme izbeglica. Sad Erdogan preti da će jedno tri miliona izbeglica da pusti u Evropu.

<http://www.politika.rs/sr/clanak/376195/Merkel-Srbija-je-na-dobrom-putu-Vucic-Sacuvacemo-mir-na-Balkanu>.

⁴ „Premijer Vučić za bečki Standard: Ne može čovek uvek da bira ono što je bolje za njega, već mora da odlučuje za budućnost zemlje!“, *Informer*, 26. mart 2017. godine, dostupno na:

<http://informer.rs/vesti/politika/125793/PREMIIER-VUCIC-BECKI-STANDARD-moze-covek-uvek-bira-ono-sto-bolje-njega-vec-MORA-ODLUCUJE-BUDUCNOST-ZEMLU>.

⁵ „Vulin:Ne vidim potrebu da se gradi novi prihvatni centar“, *Blic*, 16. mart 2017. godine, dostupno na:

<http://www.blic.rs/vesti/drustvo/vulin-ne-vidim-potrebu-da-se-gradi-novi-prihvatni-centar/fwvm3sm>.

U Nemačku se za godinu dana već uselilo milion i dvesta hiljada, i zamislite da oni svi uđu kod nas, a Evropska unija ne da dalje i da Srbija potone pod tim. Šta bismo, počeli bismo da se ujedamo međusobno, da jedni druge jedemo. To je strašna situacija.”

Predsednik Srpske radikalne stranke je istakao da je za Srbiju jako opasna velika koncentracija izbeglica, i da Srbija može da im pomaže u skladu sa svojim mogućnostima, kao što je i do sada činila obezbeđivanjem hrane, vode i odeće.⁶

3. BOŠKO OBRADOVIĆ

Program Srpskog pokreta Dveri u određenoj meri se bavi migrantima. U okviru 10. Tačke programa, koja se bavi pitanjem bezbednosti države, postoji poseban odeljak pod nazivom „Protiv daljeg prelaska migranata preko teritorije Srbije“. U tekstu se navodi da je migrantska kriza veštački izazvana i rukovođena i da preti da od Srbije napravi najveći azilantski centar u Evropi. Srpski pokret Dveri smatra da migrantska kriza „dovodi u opasnost zdravstvenu i opštu bezbednost države“, i da je iz tog razloga neophodno ograničiti kretanje migranata preko teritorije Srbije.⁷

Boško Obradović je pre kandidature davao izjave na ovu temu, isticao da treba bolje obezbediti granice zbog opasnosti od terorizma koja zbog migranata “trese celu Evropu” i zalagao se za ideju da se svi ilegalni migrant vrate na teritoriju sa koje su došli.⁸

⁶ „Oko: Vojislav Šešelj“, RTS, 20. mart 2017. godine, dostupno na: <http://www.rts.rs/page/tv/sr/story/20/rts-1/2672196/oko-vojislav-seselj.html>.

⁷ „Program – Srpski pokret Dveri“, dostupno na: <https://dveri.rs/program>.

⁸ „Boško Obradović:Krah SNS politike prema migrantskoj krizi“, Dveri, 19. jul 2016. godine, dostupno na: <https://dveri.rs/aktivnosti-predsednika/bosko-obradovic-krah-sns-politike-prema-migrantskoj-krizi>.

4. NENAD ČANAK

Liga socijaldemokrata Vojvodine (LSV) ima posebnu platformu posvećenu izbegličkoj krizi. U uvodu platforme se ističe da je jako težak položaj lica koja beže iz ratom razorene domovine, naročito jer se njihova situacija dodatno komplikuje dok pokušavaju da dođu do željene destinacije. LSV očekuje od evropskih institucija odlučnu i hitnu reakciju na sve veće izjave mržnje i izazivanje ksenofobije u pojedinim državama Evropske unije.

Na nivou Srbije, ova stranka insistira na efikasnoj saradnji organa republičke i pokrajinske administracije, kao i lokalne samouprave. „Nikakav politički, stranački ili parcijalni motiv ne sme da baci senku na čovečnost prema ljudima u nevolji na koju smo obavezni“. LSV ističeda je neophodno kontinuirano obezbeđivanje vode, hrane, smeštaja i medicinske pomoći.

„LSV smatra da, ukoliko bude potrebno, deo izbeglica može da ostane u Srbiji u broju koji je primeren veličini i ekonomskoj snazi zemlje. U tom smislu, Srbija bi trebalo da obavesti institucije Evropske unije da prihvata kvote za trajniji prihvat izbeglica. LSV, takođe, smatra svojom obavezom da istakne da se u javnosti često prenaglašava činjenica da izbeglice, na putu ka zapadnoj Evropi, Srbiju vide samo kao tranzitnu zemlju. Na ovaj način se problem izbeglica pojednostavljuje, a u javnosti stvara pogrešan utisak da je jedina obaveza Srbije da obezbedi neometan tranzit izbeglica ka željenom odredištu. To, s druge strane, pruža priliku desničarskim ekstremistima da izgradnju prihvavnih centara okarakterišu kao pretvaranje Srbije u najveći izbeglički centar u Evropi, čime stvaraju ksenofobično raspoloženje i osećaj ugroženosti“.

LSV ističe da pravila koja propisuje Konvencija Ujedinjenih nacija o statusu izbeglica mora biti okvir delovanja Srpskih državnih organa. LSV podseća na stravičnu sudbinu ljudi koji su u 20. veku bežali od fašizma i nailazili na zatvorene granice brojnih evropskih zemalja.

Ističu da Srbija nema pravo na grešku, imajući u vidu vlastito iskustvo sa stotinama hiljada izbeglica na postjugoslovenskom prostoru.⁹

⁹ „Platforma LSV o izbegličkoj krizi”, 21. septembar 2015. godine, dostupno na: <http://lsv.rs/o-nama/dokumenti/platforma-lsv-o-izbeglickoj-krizi-13663/>.

ZAKLJUČAK

Kada se uzme u obzir nadležnost predsednika predviđena Ustavom Republike Srbije iz 2006. i Zakonom o predsedniku republike iz 2007, jasno je da predsednik na direktn način ne može da utiče na kreiranje migracione politike. Ipak, kao osoba koja predlaže Narodnoj skupštini kandidata za predsednika Vlade i nosioce funkcija, svakako može da obrati pažnju na stav tih osoba po pitanju ovog problema i na taj način indirektno utiče na potencijalna rešenja. Predsednik predstavlja republiku Srbiju u zemlji i inostranstvu, tako da je zvaničan stav predsednika od velikog značaja za to kako međunarodna zajednica vidi našu zemlju u pogledu zaštite prava izbeglica.

Što se tiče programa političkih stranaka i partija koje podržavaju predsedničke kandidate, sama činjenica da mali broj njih sadrži odredbe o migrantima govori da stranke ne pridaju veliki značaj pravima migranata i azilanata. Srbija je zemlja koja je osetila mnoge posledice migrantske krize u poslednjih par godina i zato je potrebno u političkom životu posvetiti mnogo više pažnje novonastaloj situaciji. Sa druge strane, pojedine političke stranke predlažu zabrinjavajuće migracione politike. Stavovi Vojislava Šešelja i Boška Obradovića su u suportotnosti sa garantijama koje predviđaju domaći propisi i prihvaćeni međunarodni ugovori iz oblasti ljudskih prava. Tim stavovima se propagira diskriminacija, izaziva strah a nasilje predstavlja kao legitimno rešenje. Jedinu smislenu migracionu politiku predlaže LSV, uz pozivanje na slobodno preuzete međunarodne obaveze Srbije kada je u pitanju zaštita izbeglica.

Iako predstavnici vladajuće koalicije često pričaju o humanim uslovima koji se obezbeđuju za migrante, oni ne predlažu nikakva zakonska i trajnija rešenja koja bi trebalo obezbede efikasniju zaštitu izbeglica. Neretko se dešava da u provladinim medijima migranti budu predstavljeni kao pretnja po naše društvo, kao prestupnici i zločinci, što svakako stvara ksenofobično raspoloženje kod lokalnog stanovništva.¹⁰

¹⁰ „Manjak sloboden šeta Srbijom“, *Informer*, 15. decembar 2016. godine, dostupno na:
<http://www.informer.rs/vesti/chronika/108310/MANJAK-SLOBODNO-SETA-SRBIJOM-Avganistanac-silovao-maloletnog-Iranca-Krnjaci>, i „Subotičani u strahu: Migranti obijaju kuće i pale nameštaj“, *Kurir*, 22. mart 2017. godine, dostupno na:
<https://www.kurir.rs/vesti/srbija/suboticani-u-strahu-migranti-obijaju-kuce-i-pale-namestaj-clanak-2743759>.

S obzirom na to je veliki broj ljudi emigrirao iz naše zemlje i susednih zemalja bežeći iz ratom razorene domovine i tražeći humanije uslove bilo gde u svetu, i to ne tako davno, kao i to da se u Srbiji u aprilu 2017. godine nalazi oko 8.000 migranata bez regulisanog pravnog statusa, jasno je da treba pridati mnogo više značaja stvaranju funkcionalne migracione politike.